

Władysław Sutkowski

Z problematyki orzecznictwa dyscyplinarnego : wybrane tezy

Palestra 20/8-9(224-225), 110-113

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ORZECZNICTWA WYŻSZEJ KOMISJI DYSCYPLINARNEJ

Z problematyki orzecznictwa dyscyplinarnego (wybrane tezy)

W ostatniej swej kadencji Wyższa Komisja Dyscyplinarna do Spraw Adwokatów ustaliła wiążąco w orzecznictwie dyscyplinarnym stosowanie jednolitych zasad w istotniejszych kwestiach, które budzą wątpliwości interpretacyjne lub wywołują rozbieżne poglądy prawne.

Ustalone zasady dotyczyły w szczególności następujących zagadnień:

1. Jawności rozpraw w sprawach odwołań wnoszonych do wojewódzkich komisji dyscyplinarnych w trybie art. 98 ust. 2 ustawy o ustroju adwokatury oraz wydanych w tym trybie rozstrzygnięć w formie orzeczeń, a nie postanowień.
2. Posiedzeń niejawnych w związku z rozpoznawaniem odwołań od umarzających postanowień rzecznika dyscyplinarnego w trybie § 19 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania dyscyplinarnego przeciwko adwokatom i aplikantom adwokackim. W tych wypadkach komisja dyscyplinarna feruje sprawę w postaci orzeczenia wraz z pisemnym uzasadnieniem, doręczając je następnie stronom, które poza prokuratorem i rzecznikiem dyscyplinarnym nie muszą być zawiadomione o terminie posiedzenia.
3. Niemożność stosowania w praktyce dyscyplinarnej umorzenia postępowania lub uniewinnienia obwinionego z powodu znikomego niebezpieczeństwa społecznego czynu albo wobec nieznacznego stopnia społecznego niebezpieczeństwa tego czynu (art. 26 i 27 k.k.). Ustalono przy tym, że w razie uniewinnienia obwinionego — gdy zarzucany mu czyn nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego, lecz tylko uchybienie obowiązkom tądż godności zawodowej — celowe jest wskazanie w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia, że określone zachowanie się obwinionego powinno być przedmiotem kontroli organów samorządowych, a to stosownie do art. 25 i 29 ustawy o ustroju adwokatury.
4. Możliwości łączenia poszczególnych kar dyscyplinarnych i wydawania orzeczeń łącznych. W jednej ze spraw dyscyplinarnych Sąd Najwyższy wyraził pogląd o możliwości łączenia tylko kar jednorodnych, i to bez względu na to, czy orzeczone zostały jednym, czy też kilkoma orzeczeniami. Konkretyzując powyższy pogląd Sądu Najwyższego Wyższa Komisja Dyscyplinarna w orzeczeniu w sprawie WKD 115/69 ustaliła, co następuje:
 - a) kara wydalenia z adwokatury i kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu pochłania wszystkie inne wymierzone kary z wyjątkiem kary pieniężnej jako kary samoistnej lub dodatkowej,
 - b) kary pieniężne samoistne i dodatkowe mogą podlegać częściowej lub pełnej absorpcji,
 - c) kara nagany pochłania karę upomnienia,

- d) kara przeniesienia siedziby nie pochłania kary zawieszenia w czynnościach zawodowych,
- e) kara zawieszenia w czynnościach zawodowych nie pochłania ani kary nagany, ani też upomnienia.
5. Tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych. Przyjęto, że naruszenie przez adwokata lub aplikanta adwokackiego przepisu prawa karnego, powodujące podjęcie przez organ powołany do ścigania przestępstw czynności w trybie art. 269 § 1 k.p.k., godzi w interes społeczny i stanowi podstawową przesłankę do tymczasowego zawieszenia adwokata w czynnościach zawodowych. Komisja dyscyplinarna stosuje zatem tymczasowe zawieszenie, gdy wniesiony został przeciwko obwinionemu przez prokuraturę akt oskarżenia albo gdy względem obwinionego zastosowany został środek zapobiegawczy. Odstąpienie od zastosowania tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych w powyższych okolicznościach może nastąpić jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza jeśli społeczna szkodliwość czynu przestępczego jest znikoma, a skutki zawieszenia byłyby dla obwinionego lub jego najbliższej rodziny wyjątkowo ciężkie.
6. Wznowienia postępowania. Uznano, że do rozpoznawania wniosków w tym względzie właściwe są wyłącznie wojewódzkie komisje dyscyplinarne, i to nawet w sprawach, w których w ramach rewizji nadzwyczajnych orzekał jako ostatni Sąd Najwyższy.
7. Przedawnienia dyscyplinarnego. Wprowadzono do praktyki dyscyplinarnej wiążące ustalenia, że organem powołanym do ścigania w rozumieniu art. 102 ust. 3 ustawy o u.a. w odniesieniu do przewinień podlegających orzecznictwu dziekańskiemu (art. 98 ustawy i § 34 rozporządzenia w sprawie postępowania dyscyplinarnego) jest dziekan rady adwokackiej oraz że bieg terminu przedawnienia ścigania zostaje przerwany w dacie pisemnego polecenia wszczęcia postępowania wyjaśniającego, wydanego przez dziekana rady.
8. Kosztów postępowania. Wskazano w tej kwestii na odrębność unormowania opłat zryczałtowanych w postępowaniu zwykłym w orzecznictwie dziekańskim oraz w wypadku, gdy komisja dyscyplinarna rozpatruje odwołanie od kary dziekana. Podkreślono, że w każdej instancji opłata jest jednakowa, chociaż liczona osobno, i że podstawą jej wymiaru jest kara najsurowsza ostatecznie orzeczona; w razie wydania orzeczenia uniewinniającego koszty ponosi właściwa wojewódzka izba adwokacka, a nie rada adwokacka.
- W obecnej kadencji wystąpiły kwestie już unormowane powyższymi ustaleniami, ale zawierające inne elementy wymagające wyjaśnień i uzupełnień, jak również nowe zagadnienia, które zostały rozstrzygnięte w poszczególnych orzeczeniach albo przyjęte do stosowania w wyniku narad prezesów wojewódzkich komisji dyscyplinarnych i członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej. Oto niektóre z ważniejszych tez orzecznictwa dyscyplinarnego dotyczące:
9. Przeprowadzenia rozprawy w nieobecności obwinionego zawiadomionego o terminie rozprawy. Stosownie do § 26 ust. 5 rozporządzenia w sprawie postępowania dyscyplinarnego niestawiennictwo obwinionego prawidłowo zawiadomionego nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba że komisja dyscyplinarna uzna jego udział w rozprawie za konieczny. Odnosi się to również do nieobecności obwinionego z powodu choroby, z wyjątkiem jednak, gdy obwiniony na podstawie zaświadczenia lekarskiego wnosi o od-

roczenie rozprawy w celu złożenia dodatkowych dowodów lub wyjaśnień, których nie mógł złożyć dotychczas, a są one istotne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy.

10. Zaświadczenia lekarskiego usprawiedliwiającego niestawiennictwo na rozprawie. W związku z niestawiennictwem obwinionego na rozprawie z powodu choroby zrodziły się wątpliwości co do waloru dowodowego zaświadczenia lekarza tzw. „prywatnego”. Komisja dyscyplinarna I instancji zajęła stanowisko, że tylko zaświadczenie lekarza sądowego uzasadnia odroczenie rozprawy, o co wnosił obwiniony. W rezultacie złożonego odwołania rozstrzygnięto, że dokumentem usprawiedliwiającym nieobecność obwinionego na rozprawie powinno być zaświadczenie wystawione przez lekarza społecznej służby zdrowia.
11. Orzeczenia w karze łącznej kary nie wymierzonej za żaden z poszczególnych czynów. Orzekając o karze łącznej naganą komisja dyscyplinarna wymierzyła obwinionemu ponadto dodatkowo karę pieniężną pomimo nieorzeczenia jej za żaden z czynów jednostkowych. Komisja dyscyplinarna II instancji ustaliła wiążącą dyspozycję prawną, że w karze łącznej nie można orzec kary nie wymierzonej w orzeczeniach stanowiących przedmiot kary łącznej.
12. Kary dyscyplinarnej przeniesienia siedziby obwinionego. Kara dyscyplinarna przeniesienia siedziby obwinionego adwokata powinna być stosowana tylko wyjątkowo i przy tym nie ze względu na stopień przewinienia i grożącej za to odpowiednio surowej kary (piąta pozycja w klasyfikacji kar), lecz przede wszystkim ze względu na swoisty charakter przewinienia nie pozwalającego — bez szkody dla społecznej funkcji świadczonych usług i dobrego imienia adwokatury — na dalsze wykonywanie zawodu w dotychczasowym miejscu pracy.
13. Ograniczenia postępowania tylko do zebranego materiału dowodowego bądź wyjaśnień obwinionego. Nie można uznać zarzutu odwołania za uzasadniony tylko z tego powodu, że komisja *meriti* ograniczyła postępowanie dowodowe do zebranego w sprawie materiału bądź tylko do złożonych wyjaśnień obwinionego. Istnieje dostateczna podstawa prawna do ograniczenia postępowania np. do wyjaśnienia obwinionego, gdy ich treść zbieżna jest z zebranymi w sprawie dowodami, a przeciwstawnych dowodów pozostałe strony nie przedstawiły do momentu zamknięcia rozprawy.
14. Rozstrzygania wyłącznie przewinień dyscyplinarnych objętych aktem oskarżenia. Jeżeli w czasie rozprawy nie zostanie ujawniony nowy czyn, komisja dyscyplinarna rozstrzyga wyłącznie przewinienia objęte aktem oskarżenia. Zarzut odwołania, że komisja powinna była rozpatrzyć również inny czyn obwinionego, co do którego rzecznik dyscyplinarny umorzył postępowanie jeszcze przed wniesieniem aktu oskarżenia o inne przewinienie, gdy strony nie zaskarżyły tego postanowienia — uznać należy za bezpodstawny.
15. Swobodnej oceny dowodów. Przeprowadzona przez komisję dyscyplinarną logiczna i wszechstronna analiza całokształtu materiału dowodowego w sprawie na podstawie i w granicach swobodnej oceny tych dowodów nie daje skutecznych podstaw prawnych do zaskarżenia na tej podstawie wydanego orzeczenia.

16. Tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych. Do zastosowania tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych adwokata wystarcza w zasadzie uprawdopodobnienie popełnienia ciężkiego przewinienia dyscyplinarnego, jednakże pod warunkiem, że komisja dyscyplinarna umożliwi obwinionemu złożenie wyjaśnień ustnie lub na piśmie. Od obowiązku tego można odstąpić jedynie wobec obwinionego pozbawionego wolności.
17. Badania stanu psychicznego obwinionego bez jego zgody. Badanie stanu psychicznego obwinionego, niezbędne do wydania prawidłowego orzeczenia, bez jego zgody, może być przeprowadzone jedynie w drodze uzyskania przez właściwy sąd rejonowy postanowienia zezwalającego na takie badanie. Podstawą wystąpienia do sądu w tej sprawie powinno być postanowienie komisji dyscyplinarnej uzasadniające, na podstawie materiału dowodowego sprawy oraz art. 183—184 i 65 k.p.k. w związku z § 1 ust. 2 rozp. w sprawie postępowania dyscyplinarnego, celowość i potrzebę omawianego zbadania stanu psychicznego obwinionego. Zakres, warunki i tryb takiego badania normuje rozp. Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.X.1970 r. w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań lekarskich.
18. Właściwości komisji dyscyplinarnych w sprawach nie zakończonych, a odnoszących się do obwinionych z terenu nowo powołanych wojewódzkich izb adwokackich. Powołanie z dnia 1.I.1976 r. nowych wojewódzkich izb adwokackich wymaga określenia jednolitości postępowania w odniesieniu do spraw dyscyplinarnych nie zakończonych w dniu powołania nowych izb, których członkami są obwinieni. Tak więc:
 - a) sprawy nie zakończone przez wojewódzką komisję dyscyplinarną prowadzone są nadal przez tę komisję do czasu wydania orzeczenia,
 - b) sprawy z odwołań od orzeczeń dziekana i od umarzającego postanowienia rzecznika dyscyplinarnego przekazywane są — w razie uchylecia tych orzeczeń — do dziekana lub rzecznika nowo powołanej właściwej wojewódzkiej izby adwokackiej za pośrednictwem dotychczasowych organów izby,
 - c) sprawy z odwołań od orzeczeń I instancji, w razie uchylecia orzeczenia, przekazywane są przez Wyższą Komisję Dyscyplinarną wojewódzkiej komisji dyscyplinarnej nowo powołanej izby, mianowicie za pośrednictwem dotychczasowej wojewódzkiej komisji dyscyplinarnej. Tryb powyższy odnosi się także do uchylonych postanowień o tymczasowym zawieszeniu w czynnościach zawodowych adwokata.Oto część tylko z ważniejszych tez orzecznictwa dyscyplinarnego, które będą pomocne w dalszej pracy organów dyscyplinarnych.

adw. Władysław Sutkowski